

نقش شبکه شاد در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان دهدشت

حمید صمیمی مهر^{*۱}

کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه پیام نور بهبهان و راهبر آموزشی شهرستان دهدشت

* پست الکترونیک نویسنده مسئول:

hamid45931366@gmail.com

چکیده

ازجمله شاخصه‌های مهم در سنجش کیفیت آموزش، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است که از نقطه نظر علمی و کاربردی دارای اهمیت است. با توجه به فرایند استفاده از شبکه شاد در دوران کرونا مطالعات محدودی در مورد چگونگی تأثیر شبکه شاد روی عملکرد کمی تحصیلی دانش‌آموزان آن‌ها انجام شده است. تحقیق حاضر سعی دارد به بررسی اثربخشی نقش شبکه شاد در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان دهدشت بپردازد، این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی و پژوهشی است. جامعه آماری، ۶۲ نفر دانش‌آموز پایه پنجم و ششم ابتدایی مدارس انقلاب فیلگاه و دکتر شریعتی روشن آباد بود. تقریباً بیشتر دروس به صورت حضوری و بقیه به شکل مجازی ارائه گردید. برای دروس مجازی برای درس ریاضی در هفته دو جلسه تدریس و دو جلسه پرسش و پاسخ و رفع اشکال در نظر گرفته شد و برگزار گردید. از دو گروه قبل و بعد از آموزش مجازی، آزمون گرفته شد. ثمرات ثبت شد و به وسیله نرم افزار SPSS ۱۶ تحلیل گردید. نتایج نشان داد که نمرات پس آزمون، به صورت معناداری از نمره ی پیش آزمون که قبل از آموزش مجازی گرفته شده بود، بیشتر بود.

واژگان کلیدی: انگیزش پیشرفت تحصیلی، شبکه شاد، آموزش مجازی، آموزش حضوری

۱- مقدمه

در این روزها بیماری کرونا و هراس از ابتلای به آن دغدغه‌ای مهم برای خانواده‌ها است اما حضور آموزش‌های مجازی در سطح خانه‌های ایرانی و پیگیری امر تعلیم و تربیت تجربه‌ای جدید برای خانواده‌ها و دانش‌آموزان است و همدلی را بین اولیا و مربیان ایجاد کرده است (سنگی و ایرجی راد، ۱۳۹۷). حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های مجازی و توجه به آن‌ها و کیفیت مطالب ارائه‌شده به دانش‌آموزان حائز اهمیت است که خوشبختانه در این زمینه معلمان فداکار دست‌به‌کار شده‌اند تا از اتلاف وقت فرزندان این مرزوبوم جلوگیری شود. اکنون که تصمیم بر این شده برای مقابله با ویروس کرونا، دانش‌آموزان در منزل بمانند، بهترین روش برای تداوم امر تعلیم و تربیت آموزش‌های مجازی یا یادگیری الکترونیکی است (میرانی سرگزی، ۱۳۹۹). یادگیری الکترونیکی، آموزش مجازی واژه‌هایی هستند که شما با آنها بیگانه نیستید، گرچه هیچ اندیشمند یا روان‌شناس یادگیری نیست که ارزش کلاس حضوری را برابر کلاس مجازی بداند و با وجود پیشرفت‌های علمی در زمینه فناوری‌های جدید و روش‌های نوین یاددهی و یادگیری هنوز هم کتاب کاغذی بهترین منبع آموزش است. اما آموزش الکترونیکی هم تابع شرایط و معلول علت‌های خود است، که بر کسی پوشیده نیست که اکنون بیش از هر زمانی دولت الکترونیک، یادگیری الکترونیکی و آموزش الکترونیکی می‌تواند به آموزش و پرورش به عنوان بزرگترین متولی آموزش در کشور کمک کند در واقع ابزار یا بستری است برای تداوم فرآیند یاددهی و یادگیری، و به اصطلاح در این زمان که بیماری کرونا باعث تعطیلی مدارس شده بستر (آموزش تعطیل نیست) فضای مجازی است.

۲- بیان مسئله

گسترده‌ی شبکه‌های اجتماعی داخلی و خارجی سیستم‌های مدیریت یادگیری (LMS) وب سایت‌های آموزشی باعث شده معلمان از هر ابزاری که به نظر فرآیند یاددهی را تسهیل می‌بخشد، استفاده نمایند و این مورد نکته حائز اهمیتی است. اما به نظر می‌رسد ساماندهی فرآیند یادگیری در فضاهای مجازی برای متولیان امر آموزش یک ضرورت است و یکپارچه سازی ارائه آموزش و گردش محتوا، سنجش تحصیلی و تعامل بین دانش آموز و معلم به مراتب بر دموکراسی برگزارکردن فرآیند آموزش ارجحیت داشته باشد. ساختار شبکه اجتماعی شاد همانند ساختار مدرسه واقعی است یعنی دانش آموزان وارد کلاس مجازی می‌شوند و معلم در همان زمان مطابق با برنامه کلاسی که مدیر مدرسه ارائه می‌دهد، حضور خواهند داشت و فرآیند یاددهی و یادگیری را دنبال خواهند نمود و نظارت بر کلاس درس مجازی معلمان و حضور و غیاب دانش آموزان برعهده مدیر و کادر اداری مدرسه خواهد بود. در ادامه می‌توان اشاره کرد که یادگیری با شبکه‌های اجتماعی شکل توسعه‌یافته یادگیری الکترونیکی است - یادگیری الکترونیکی تنها بخشی از یادگیری ترکیبی است و به‌عنوان یک رویکرد آموزشی در مهارت‌آموزی و تعلیم و تربیت محبوبیت زیادی کسب کرده است.

۳- اهمیت انجام تحقیق

گسترش شبکه آموزشی دانش‌آموزان در سطح کشور، زمینه‌ساز تحولات مدیریتی فراوانی در حوزه آموزش و پرورش است (علیزاده و علیزاده، ۱۳۹۹). مهمترین این تحولات عبارت‌اند از فراهم شدن زمینه ارتقای عدالت و کیفیت

آموزشی از طریق ارائه محتوای عمومی، مدیریت نقاط کلیدی و گلوگاه‌های نظام آموزشی و سوق دادن سیستم به سمت خودتنظیم گری (مانند نظارت دقیق بر معلمان و سنجش توانمندی‌ها، امکان ارتباط مستقیم، سریع و کم‌هزینه با تمامی سطوح نظام تعلیم و تربیت مدیران، معلمان، والدین و دانش‌آموزان) در فضای اختصاصی آموزشی (جمعیتی) بالغ بر ۴۰ میلیون نفر، امکان تعامل دوسویه شامل انتقال سیاست‌ها و اخذ تجربیات و طرح‌های تحولی کادر آموزشی و معلمان با ستاد بدون تشریفات اداری و افزایش رضایت کارکنان، فراهم آمدن زمینه ارزیابی‌های الکترونیک برخط از تمامی اجزای نظام آموزش و پرورش از جمله سنجش سواد و مهارت مناطق/مدارس/افراد و سیر پیشرفت آن‌ها، تجمیع داده‌ها در پایگاه‌های داده وزارت آموزش و پرورش و امکان تحلیل آن‌ها با ابزارهای داده‌کاوی برای اهداف مختلف مدیریتی و سیاست‌گذاری، دستاوردهای تمدنی مانند امکان ارائه خدمات به افرادی که تمایل به اخذ مدرک تحصیلی از ایران دارند از جمله ایرانیان خارج از کشور و کشورهای فارسی زبان و کشورهای همسایه صرفه‌جویی، کاهش هزینه‌ها و ارتقای بهره‌وری نظام آموزشی از جمله این تحولات هستند (رحمنی، ۱۳۹۹). در این راستا در مطالعه حاضر نیز در نظر داریم که به بررسی نقش شبکه شاد در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان دهدشت بپردازیم.

۴- پیشینه تحقیق

مطالعات در مورد استفاده از شبکه شاد و اثربخشی آن در پیشرفت دانش‌آموزان محدود بود و به چند مطالعه محدود می‌شود برای نمونه قاسم پور و همکاران (۱۳۹۹)، به بررسی و تعیین نقش همیاران معلم و شبکه شاد در افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه اول شهرستان پارسیان استان هرمزگان می‌پردازد؛ و در پژوهشی دیگر آسا (۱۳۹۹)، در مطالعه خود به مقایسه یادگیری و یادداری مفاهیم ریاضی در دو روش مجازی (شبکه شاد) و حضوری در میان دانش‌آموزان پسر پایه ششم شهر کرج می‌پردازد. نکته ای که اینجا حائز اهمیت است اینکه در جریان آموزش و یادگیری از طریق فناوری نقش مدیریت و نگرش معلمان بسیار اهمیت دارد و در پژوهش‌های انجام شده از جمله سنگی و ایرجی راد (۱۳۹۷)، سیاه پشت خاچکی و نیموری (۱۳۹۳)، خدامرادی و احمدی (۱۳۹۴)، به اثبات رسیده است. مدیریت و نگرش معلمان نسبت به استفاده از روش‌های الکترونیکی و مهارت آنان در ترکیب محیط‌های یادگیری منجر به جستجوی شرایط و روش‌های یاددهی و یادگیری می‌شود.

۵- روش تحقیق

با شیوع ویروس کرونا همه مدارس، آموزش خود را از حضوری به مجازی تغییر دادند اما با مشکلاتی مواجه شدند یکی از عواملی که باعث کند بودن این فرآیند گردید، عدم آشنایی کافی والدین و دانش‌آموزان با پیام رسان‌ها و مشکلات مالی و عدم وجود حداقل یک گوشی هوشمند برای هر خانواده بود. با گذشت حدود ۱ ماه تقریباً همه دانش‌آموزان توانستند از آموزش مجازی بهره ببرند به همین دلیل برای میزان اثربخشی آموزش مجازی دو مدرسه انقلاب فیلگاه و دکتر شریعتی روشن‌آباد در شهرستان دهدشت مورد بررسی قرار گرفت تا مهمترین کم و کاستی‌ها و مشکلات در زمینه استفاده از شبکه شاد مطرح گردد. جامعه آماری پژوهش، ۶۲ نفر دانش‌آموز پایه پنجم و ششم ابتدایی بودند، به دلیل وجود امکانات، نمونه‌های بررسی شده، کل دانش‌آموزانی بودند که در سال ۱۳۹۸-۱۳۹۹ در این مدرسه ثبت نام کرده بودند. شیوه پژوهش بدین صورت بود که از ۶۲ نفر در دو پایه یاد شده تحصیلی

، آزمونی به نام پیش آزمون گرفته شد و سپس آموزش آن‌ها به صورت مجازی صورت گرفت. نمرات آن‌ها در ترم دوم، به عنوان نمرات پس آزمون در نظر گرفته شدند.

به دلیل وجود نمرات کیفی توصیفی در دوره ابتدایی، نتایج آموزش بدین صورت ثبت شدند که برای استفاده و مقایسه در SPSS، به هریک از نمره‌های خیلی خوب، خوب، قابل قبول، نیاز به تلاش بیشتر، به ترتیب نمره‌های ۴، ۳، ۲ و ۱ نسبت داده شدند. در این پژوهش از آزمون t که یکی از انواع استنباط آماری می‌باشد و همچنین از آزمون t -وابسته که از انواع آزمون t می‌باشد، استفاده شده است. به کمک این آزمون به واسطه اطلاعاتی که یک نمونه از جامعه آماری در اختیار می‌گذارد، می‌توان به یک تصمیم در مورد جامعه آماری رسید.

۶- نتایج

آماره توصیفی به منظور توصیف داده‌های حاصل از پرسشنامه، از شاخص‌های فراوانی، درصد، درصد فراوانی تجمعی، گرایش مرکزی و پراکندگی مربوط به متغیرهای پژوهش استفاده شده است.

جدول ۱- توزیع فراوانی در نمونه برحسب جنسیت دانش‌آموزان

نوع جنس	فراوانی	درصد فراوانی
پسر	۲۸	۴۵
دختر	۳۴	۵۵
جمع	۶۲	۱۰۰/۰

در جدول فوق، ترکیب جنسی دانش‌آموزان مورد بررسی نشان می‌دهد که ۴۵ درصد نمونه مورد مطالعه دانش‌آموزان پسر و ۵۵ درصد را دانش‌آموزان دختر تشکیل می‌دهد.

جدول ۲- توزیع فراوانی در نمونه برحسب جنسیت دانش‌آموزان

معدل	فراوانی	درصد فراوانی
بین ۱۴ تا ۱۶	۱۶	۲۶
بین ۱۶ تا ۱۸	۲۸	۴۵
بین ۱۸ تا ۲۰	۱۸	۲۹
جمع		۱۰۰/۰

در جدول فوق، ترکیب معدل دانش‌آموزان در سال قبل پژوهش بیانگر آن است که ۲۶ درصد دانش‌آموزان مورد مطالعه دارای معدل بین ۴ تا ۱۶، ۴۵ درصد دانش‌آموزان دارای معدل ۱۶ تا ۱۸ و ۲۹ درصد دارای معدل ۱۸ تا ۲۰ می‌باشند.

۷- تحلیل آماری هدف پژوهش

برای آنکه بتوان رابطه بین دو متغیر پیشرفت تحصیلی و استفاده از شبکه شاد ایجاد کرد از پرسش نامه ای که شامل ۲۰ سوال بوده و بین دانش‌آموزان توزیع شده است استفاده شد. در اینجا برای تعیین رابطه بین دو متغیر از آزمون t مستقل استفاده شده است و نتایج آن‌ها به صورت زیر است:

جدول ۳. مقایسه میانگین نمرات دانش‌آموزان در آموزش مجازی

اشتباه از معیار	انحراف از معیار	تعداد	میانگین	
۹۱۱۷	۰/۷۱۷۸	۶۲	۳/۴۶۷۷	پیش آزمون
۰/۰۷۳۰۷	۰/۵۷۵۳۶	۶۲	۳/۶۴۵۲	پس آزمون

با توجه به جدول ۳، تعداد اعضای نمونه مورد آزمایش، ۶۲ نفر است. طبق آمار نشان داده شده در جدول ۳، میانگین نمرات پس آزمون از نمرات پیش آزمون، بیشتر است. بدین معنی که نتایج نشان داد نمره ی پایانی دانش‌آموزانی که یادگیری آن‌ها با روش آموزش مجازی بوده است، بیشتر ($M=3/70, SD=0/52$) از نمرات آن‌ها در حالتی بود که آموزش مجازی صورت نگرفته بود ($M=0/62, SD=3/58$)

جدول ۴- نتایج بررسی ارتباط بین دو متغیر پیشرفت تحصیلی و آموزش از طریق شبکه شاد

اشتباه از معیار	انحراف از معیار	تعداد	تعداد	
-۳/۰۲۱	۰/۰۰۴	۰/۷۶۶	۶۲	پیش آزمون
				پس آزمون

P-value و T-value

با توجه به جدول ۴ و p موجود در جدول، آزمون t مستقل این طرح، تنها در صورتی که p به دست آمده کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرضیه آزمون تأیید می شود و در صورتی که بیشتر باشد، فرضیه بخاطر صفر یا خنثی بودن رد می شود که به معنی این است که هیچ تفاوتی بین دو آزمون وجود ندارد و ممکن است نتایج به صورت تصادفی به دست آمده باشند و بزرگتر بودن مقدار n نیز بدین معنی است که احتمال بیشتری برای رد نظریه صفر وجود دارد، ولی به دلیل ارقام مناسب به دست آمده یعنی $t=-3/021$ و $P=0/025$ ، معناداری مناسب می باشد و آمار به دست آمده به صورت تصادفی نیستند.

۸- بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش که به منظور تأثیر آموزش مجازی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام شد، حاکی از آن است که با ثبت نمرات آزمون دانش آموزان قبل و بعد از آموزش مجازی به صورت پیش آزمون و پس آزمون و همچنین پس از انجام فرایند پژوهشی تحلیل داده و مقایسه ای که در نرم افزار Spss حاصل شد. نمرات پس آزمون به صورت معناداری از نمره پیش آزمون بیشتر بود. با توجه به تأثیرات مثبت آموزش مجازی، در صورتی که استفاده درست از آن موخته شود. استفاده از این آموزش گامی مثبت در جهت افزایش یادگیری، کاهش هزینه های آموزش حضوری، صرفه جویی در زمان و نیروی انسانی پیشنهاد می شود آموزش معلمان برای آشنایی با آموزش مجازی و نرم افزارهای صحیح به صورت جدی پیشگیری شود و امکانات لازم در این راستا، در اختیار دانش آموزان و معلمان قرار بگیرد. با بهره‌گیری از شبکه شاد می‌توان اندیشه‌های نوینی مانند کلاس درس معکوس، تولید محتوای الکترونیکی را توسط معلمان در این شبکه در حد انتظار عملی کرد. در مسیر آموزش فراگیر باید سعی کرد با تلاش خود راه حلی برای مساله پیدا نمود و معلم در نقش راهنما دانش آموز را در جهت کشف مجهولات و ندانسته‌هایش یاری می‌رساند و این فراگیر بوده است که با رسیدن به جواب، لذت یادگیری را چشیده و با علاقه ادامه مسیر می‌دهد. این نوع آموزش در جهت شناسایی و شکوفایی استعدادهای مختلف فراگیران مؤثر بوده و آنان را برای حل مشکلات فردی و گروهی آماده می‌سازد.

۹-مراجع

- ✓ آسا، کیوان، (۱۳۹۹). مقایسه یادگیری و بآداری مفاهیم ریاضی در دو روش مجازی (شبکه شاد) و حضوری در میان دانش آموزان پسر پایه ششم شهر کرج، اولین همایش ملی آموزش‌های مجازی در حوزه آموزش و پرورش، رفسنجان، <https://civilica.com/doc/1132198>
- ✓ خدامرادی، م، احمدی، س (۱۳۹۹). بررسی نگرش معلمان نسبت به کاربرد فناوری های آموزشی در فرایند تدریس و انگیزه تحصیلی دانش آموزان، پنجمین همایش بین المللی افق های نوین در علوم تربیتی، روانشناسی و آسیب های اجتماعی، تهران.
- ✓ رحمنی، فاطمه (۱۳۹۹). یادگیری مؤثر در آموزش مجازی در دوران کرونا، نخستین کنفرانس تجارب برتر تربیتی معلمان، تاکستان، <https://civilica.com/doc/1180317>
- ✓ سنگی، س؛ ایرجی راد، ا (۱۳۹۷). اهمیت نگرش معلمان نسبت به فناوری در دانش تکنولوژیکی، تربیتی و محتوایی آنان، سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد
- ✓ سنگی، س؛ و ایرجی راد، ا (۱۳۹۷). اهمیت نگرش معلمان نسبت به فناوری در دانش تکنولوژیکی، تربیتی و محتوایی آنان، سومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد
- ✓ سیاه پشت خاچکی، ف؛ متاجی نیموری، ح (۱۳۹۶). ضرورت استفاده از فناوری توسط معلمان در آموزش، دومین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد.
- ✓ علیزاده، صدیقه؛ علی زاده، فاطمه (۱۳۹۹). مزایا و چالش‌های آموزش مجازی دانش آموزان در دوران کرونا، پنجمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش، محمودآباد، <https://civilica.com/doc/1152652>
- ✓ قاسم پور، رؤیا؛ حمیدانی، طاهره؛ یاراللهی، عالیه (۱۳۹۹). نقش همیاران معلم و شبکه شاد در افزایش

پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهرستان پارسیان در ایام کرونا، اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت، میناب، <https://civilica.com/doc/1116301>

✓ میرانی سرگزی، نرگس؛ حیدری آبروان، محمد جواد؛ عسکری، مهتاب؛ خوش خواهش، رؤیا (۱۳۹۹). کرونا و چالش‌های آموزش مجازی در ایران، دومین کنفرانس روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و مشاوره. <https://civilica.com/doc/1114018>